

HE RETA MAI NO PONEKE.

Kihipane,

Oketopa 29th, 1900.

Ki te Etita o Te PĪPIWHARAUAO.

E manu, tena koe!

Kua tae mai tenei ki te mahanatanga ka pua-wai nga rakau o te tau ka pao te kakara ki te ihu o te tangata ka puta ano hoki koe ki runga tioro ai: Tioro i te whitu! Tioro i te waru!

Me Tioro haere ano e koe tenei reta e whai ake nei ki nga marae o tama ma o hine ma, ara, me, kui kui, whiti, whiti, whitiwhitiora.

Na TUTA NIHONIHU.

Poneke,

Oketopa, 26th, 1900.

Ki a Tuta Nihoniho.

E tama, tena ra koe.

Kaore he Pitihana i oti, he ture, i tenei tau i te nui o te mahi mo nga ture maori ara mo te Ture Kaunihera Whenua Maori, mo te ture tiaki hoki i te tinana o te iwi Maori, ara te Pire Kiore. Ko ona mema 12, me Maori anake; kei aua mema te taake kuri, me te whakapai marae, i nga whare i nga moenga, me nga takuta, me era atu mahi e tipu ai te iwi Maori.

Ko te Pire whenua, o 3 pakeha e 4 maori a tera e whakaturia he Tari ki Poneke nei hei huinga mai mo nga kaunihera katoa o Aotearoa. Ko te rohe o te Kaunihera Whenua, kei Potikirua ki Waikari no tatau tena; Waikari ki Wairarapa, no Ngatikahungunu. Potikirua ki Wairakei, no Te Arawa: ka toru ai wahanga o te Tai Rawhiti. Ko nga rohe o te Pire Marae, Wairakei ki Te Matata; Matata ki Tarakeha; Tarakeha ki Tawhiti-a-Pawa, Tawhiti ki Te Paritu, Te Paritu ki Porangahau, Porangahau ki Turakirae: ka ono ai nga wehenga marae o te Tai Rawhiti. Ko nga mema 12, mo ia wehenga, me whiriwhiri i nga tamariki matau mo taua mahi.

E tama, kua tutuki taku hiahia e tohe nei au ia tau ia tau, me nga hiahia hoki o nga iwi o te Tai Rawhiti, a kua maaha toku ngakau, ahakoa e ahua he ana e tahi waahi, mo tetahi tau ka whakatikatika ai.

E tama, kia kaha te hapai i enei ture, heoi ano pea te whiwhinga, ki te whakahawcatia e tatou, heoi ano ko te matenga tena, e kore rawa e ara mai a muri atu notemea he taonga tenei i pakangatia e te Tai Rawhiti i nga tau maha ka hori nei.

Tena a Apirana Ngata mana e whakamarama ki nga iwi o te Tai Rawhiti katoa no te mea kei te peltia tonutia ahau e toku mate.

Nui atu taku mibi ki a Apirana ki te rite o tona mahara ki toku, a kei runga i a ia aku kupu tohutohu, ki te pai ake ahau tera ano au e kite i a Ngatiporou.

Te ingoa o te Pire Marae o kona ko Horouta, to Turanga ko Takitimu, to Nepia ko Tamatea, to Wairarapa ko te Upoko-o-te-Ika. Mau e panui ki a Ngatiporou katoa.

Na to matua aroha,
na WĪ PERE.

TIKIRAU.

Ki te Etita o Te PĪPIWHARAUAO.

E hōa, tena koe!

Mau e uta atu ta matou whakamibi mo te whaikorero a A. T. Ngata e mau nei i te Nama 27 o ta tatou pepa. Ahakoa he roa tana korero, ko te kupu whakamutunga ta matou e korero ake. Kanui te mibi me te awangawanga o te ngakau, tera pea e tau ki enei koroua te tikanga o tenei kupu, na reira me ki ake e ngari pea ena koroua e whai ngarehu, pungarehu ranei, tena ko enei koroua kaore pea e whai pungarehu ina te ahua e noho atu nei kei te whakatauki a o tipuna e ki nei: "Ara te korero e haere ra i runga o Tawhiti-a-Pawa takoto noa Waimahuru." Waihoki ko tenei ara te mibi e hoki atu ra i Raukokore i Wharekahika takoto noa Whangaparao-mai-tawhiti. He unga waka ano ia nei no Ngatiporou me era atu iwi i nga wa o te whakapono ka hori ake nei, kati i te tawhiti o enei takiwa ka haere nga tamariki ki Raukokore ki te karakia ka noho tenei i te koroua nei; ki ake hoki, ko ia nei te he o te koroua raua ko te kuia. Na te mea ano ra ka tau nga henga kei raro, penei kei kona tahi e haereere ana. Kati ano pea kia rite ai te whakatauki nei: "Ka haere te totara haemata ka takoto te puketea wainui." He whakaaro maori pea tenei, anei ke pea ia na: Ahakoa tokorua tokotoru ki te whakaminenga kei reira tonu au. Kati kei te marama te titiro iho ki tenei kupu, hoki tonu ake te whakaaro ki te whakatauki a te Auru i patai ai tera tangata: "He aha te tohu o te he e te Auru?" Tana whakahoki: "Ko koe ra ka kai mai ko au ka noho atu." Ina koe e noho nei na, a, he pungarehu kore tona mutunga.

Na o koutou tipuna,

na PUWHARARIKI

Te RANGA-A-TE-ANEWA